

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

Гаага конвенциясының III-тарауындағы 6-бапқа сай әрбір «уағдаласушы мемлекет Конвенцияға сәйкес осындай органдарға жүктелген міндеттерді орындау үшін орталық органды тағайындайды» және 13 бап бойынша «Орталық билік орындарының атаулары және бұл қажет болған жерде, олардың функцияларының көлемі, сондай-ақ уәкілетті билік орындарының атаулары мен мекен-жайларын әрбір Уағдаласушы мемлекет Халықаралық жеке құқық жөніндегі Гаага конференциясының Тұрақты бюросына хабарлайды»^[8]. Алайда бұл механизм жүзеге аспағандықтан, 3.5 мың қазақстандық асыранып алынған балалардың сүру және тәрбиелену жағдайлары туралы ақпарат болмағандықтан және де бұл үлкен проблема туғызғандықтан 2011 жылы Қазақстан Республикасы АҚШ азаматтары үшін бала асырап алу процедурасын тоқтатты.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Бала құқықтары туралы конвенцияны ратификациялау туралы ҚР-ның Жоғарғы Кеңесінің 1994 жылғы 8 маусымдағы қаулысы // adilet.zan.kz/kaz/docs/B940001400_
2. Кана Бейсекеев «Бала» кинофильмі <https://www.youtube.com/watch?v=UKYQpwq-hqM>
3. https://kk.wikipedia.org/wiki/Бала_асырап_алу
4. <https://articlekz.com/article/6975>
5. Балаларды қорғау және баланы шетелдік асырап алуға қатысты ынтымақтастық туралы конвенция // adilet.zan.kz/kaz/docs/Z100000253_
6. Балаларды қорғау және баланы шетелдік асырап алуға қатысты ынтымақтастық туралы конвенцияны ратификациялау туралы ҚР-ның 2010 жылғы 12 наурыздағы №253-IV Заңы // adilet.zan.kz/kaz/docs/Z100000253_
7. Бас прокурор Асхат Дауылбаевтың жетім балаларды және ата-аналарының қамқорлығысыз қалған балаларды асырап алу мәселелері туралы алқа отырысындағы сөзі (Астана, 2014 жылғы 21 ақпан). - [ЭР]. Қолжетімділік тәртібі: <http://prokuror.gov.kz/kaz/baspasoz/akparaty/bas-prokuror-ashat-daulbaevtyyn-zhetim-balalardy-zhne-ata-analarynyn-kamkorlygysyz>
8. Балаларды қорғау және баланы шетелдік асырап алуға қатысты ынтымақтастық туралы Гаага конвенциясын ратификациялау туралы ҚР-ның 2010 жылғы 12-наурыздағы №253-IV Заңы. III-тарау, 6-бап // http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z100000253_

УДК 341.9

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖЕКЕ ҚҰҚЫҚТАҒЫ ҒАЛАМТОР ЖЕЛІСІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Түлеуова Еркежан Жунусалиевна

[Moon.sun.2015@bk.ru](mailto:moon.sun.2015@bk.ru)

Л.Н. Гумилеватындағы Еуразия Ұлттық университеті, Заң факультеті

Халықаралық құқық мамандығы

Мпк-31 тобының студенті, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Сейдеш Б.Б.

Аңдатпа. Бұл мақалада Халықаралық жеке құқықтағы Ғаламтор желісінің мәселелері қарастырылды және талдау негізінде түсіндірілді. Ғаламтор желісі ұғымы кеңінен түсіндірілді.

Аннотация. В этой статье рассматриваются вопросы сети Интернета в международном частном праве и интерпретируются на основе анализа. Широко объясняется концепция сети Интернета.

Annotation. This article discusses Internet issues in private international law and it is interpreted on the basis of analysis. The concept of the Internet network is widely explained in this article.

Түйін сөз. Халықаралық жеке құқық, ғаламтор, ғаламтор-қатынас, қарым-қатынас, ғаламтор желісі, ақпарат, қызмет, веб-сайт, веб-сервер.

Ғаламтор - деректерді беру үшін жаһандық телекоммуникация желісі. Жаһандық – бұл әлемдегі веб-серверлерді тарату. Ғаламтордың әртүрлі бөліктері әртүрлі мемлекеттердің юрисдикциясына бағынады, бірақ тұтастай экстерриторияланған. Ғаламтор-қатынастар тек мемлекеттік шекараларды қиып қана қоймайды, бірақ көптеген жағдайларда белгілі бір аумақта локализацияланбайды. Интернеттің экстерриториялық сипаты бар; оның техникалық мүмкіндіктері қоғамдық өмірдің барлық дәстүрлі аспектілерін белгілі бір аумаққа байланбастан жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Ғаламторды халықаралық деңгейде құқықтық реттеу процесі 90-шы жылдары басталды (XX ғасыр). Біріктіру ЮНСИТРАЛ, УНИДРУА, ВОИС, МТП, Біріккен Ұлттар Ұйымының сауда-саттықты көтеру орталығы және электрондық бизнес шеңберінде жүзеге асырылады.

ЮНСИТРАЛ Электрондық сауда туралы үлгі заң (1996 ж.), Электрондық қолтаңбалар туралы үлгі заң (2001 ж.), Электронды қорларды аудару бойынша құқықтық нұсқаулық, 1987 және 1985 жылғы компьютерлік жазбалардың заңды құны туралы ұсыныстар әзірленді және қабылданды [1]. Еуропа Кеңесі шеңберінде жеке деректерді автоматты өңдеу бойынша жеке тұлғаларды қорғау туралы конвенция (1981 жыл) (2001 жылғы Қосымша хаттамамен), «Ақпараттық қоғам қызметтері туралы» ақпараттық-құқықтық ынтымақтастық туралы конвенция (2001 ж.); Киберқылмыс туралы конвенция (2001 ж.); Ғаламторда байланыс еркіндігі туралы декларация.

МТП бойынша сандық түрде сертифицирталған халықаралық сауда үшін бірыңғай кеден (1997); Ғаламторда жарнама және маркетингтің жалпы принциптері (1998). Біріккен Ұлттар Ұйымының Еуропалық экономикалық комиссиясы және Біріккен Ұлттар Ұйымының саудаға жәрдемдесу және электрондық бизнес орталығы Ортақ электронды мәліметтер алмасудың халықаралық коммерциялық мақсатта пайдалану туралы Стандартты Биржалық келісімін қабылдады (1995 ж.); Электрондық коммерция туралы келісім (2000).

ЕО шеңберінде Еуропарламент пен Кеңестің директивалары қабылданды:

- қашықтықтан келісімшарттар бойынша тұтынушыларды қорғау туралы (қашықтан сату) (1997):

- Қоғамдастықтың электрондық қолтаңбалары үшін құқықтық негізі туралы (1999 ж.);

- Ішкі нарықта (электрондық коммерция директивасы) ақпараттық қоғам қызметтерінің, соның ішінде электрондық коммерцияның кейбір заңды аспектілері туралы (2000);

- Ғаламтор-коммерцияға салық салудың жаңа тәртібі мен тәртібі туралы (2004).

Мекен-жайларды және домендік атауларды тағайындаудың ортақ ережелерін әзірлеуді ICANN (Интеллектуалды атаулар мен нөмірлерді тағайындау жөніндегі Ғаламтор-корпорациясы) жүзеге асырады. 2003 жылы БҰҰ-ның Бас хатшысы Интернет басқару (РГУИ) бойынша Жұмыс тобы құрылды. Қазіргі уақытта Жаһандық Ғаламтор Басқару Форумы (ГФУИ), Ғаламдық Ғаламтор Кеңесі (ГСИ), Ғаламдық Ғаламтордағы Саясат (СГПИ), Дүниежүзілік Ғаламтордағы Атауы және Сандар Корпорациясы (ВИКАНН) түрінде халықаралық Ғаламтор-басқаруды құру жоспарланып отыр [2]. Көптеген елдерде арнайы «Ғаламтор заңдары» қабылданды: АҚШ-тың сандық мыңжылдықтағы авторлық құқық туралы заңдары (1998 ж.), Жаһандық және ұлттық саудадағы электрондық қолтаңбалар (2000 ж.); Ақпараттық және телекоммуникациялық қызметтерді реттеу туралы неміс Федералды заңы (1997 ж.), «Электрондық коммерцияға деген француздық заң» (2004 ж.).

Ғаламтор желісі көптеген компьютерлерді (серверлерді) бір-бірімен байланыстырады. Сервер - байланыс арналары арқылы Ғаламторға үнемі қосылған компьютер. Ғаламтор, пайдаланушылар, провайдерлер, ақпараттық ресурстардың иелері, серверлер иелері мен деректерді беру желілері әртүрлі қатынастарға кіреді [3]. Негізінен бұл ақпаратты құру, жинау, өңдеу, жинақтау, сақтау, іздеу, тарату және тұтыну үрдісінде туындайтын ақпараттық

қатынастар. Мұндай қатынастардың элементтері: пайдаланушы (тұтынушы) - провайдер 1 - ақпараттық ресурс - провайдер 2 - иесі (ақпараттық ресурсты жасаушы). Бұл элементтердің әрқайсысы шет мемлекетке жатқанын атап өту керек. Ғаламторда пайда болатын азаматтық-құқықтық қатынастар ақпараттық-құқықтық қатынастармен байланысты. Электрондық азаматтық-құқықтық қатынастардың ерекшелігі:

- Осы қатынастардағы қатысушы - Ғаламторға (оның ішінде мемлекет) кіруге болатын кез келген азаматтық құқық субъектісі. Электрондық азаматтық құқықтық қатынастар субъектілерінің ерекшеліктері:

- Құқықтық қарым-қатынасқа қатысатын адамдардың құқықтары мен мүмкіндіктерін анықтаудағы қиындық;

- Киберкеңістіктегі коммерциялық қызмет мақсаттарында Ғаламтор пайдаланушылары жасайтын «виртуалды» ұйымдардың пайда болуы;

- Автоматты қарым-қатынасқа автоматты түрде кіруге мүмкіндік беретін бағдарламалар - роботтар;

- Қарым-қатынас құрылымында үшінші тараптардың көптігі пайда болды (провайдерлер, Ғаламтор-сайттардың иелері, электрондық қол қою кілттері үшін сертификаттау орталықтары);

- Қатысушылардың құқықтық қатынастардағы физикалық орналасуын анықтаудағы қиындық.

Ғаламтор кеңістігі Ғаламтор мекенжайларының жиынтығы ретінде ұсынылуы мүмкін, электрондық деректермен алмасу жүзеге асырылатын техникалық құрылғылар. Сайттарды пайдаланушылар домендік мекенжайларға тағайындалады. Жүйе физикалық оқшаулауға бейім, компьютердің интернет-адресі мен белгілі бір мемлекеттің юрисдикциясы арасындағы байланыс жоқ.

Азаматтық-құқықтық Ғаламтор-қатынастардың түрлері:

- Ғаламтор желісіне қатынауды қамтамасыз ету кезінде туындайтын қатынастар;

- Әртүрлі деңгейдегі провайдерлер мен байланыс операторлары арасында туындайтын қатынастар;

- Әртүрлі елдердің байланыс операторлары арасындағы қарым-қатынас;

- Ғаламтор желісінде орналастырылған ақпаратқа байланысты авторлық қатынастар;

- Ғаламторда орналастырылған ақпаратқа байланысты өнеркәсіптік меншік құқығы саласының қатынастары;

- Ғаламтор арқылы мәмілелерді жасау кезінде туындайтын қатынастар;

- Ғаламтордың ақпараттық ресурстарынан туындайтын қатынастар (дерекқордан ақпарат беру, электрондық пошта мекенжайын беру) [4].

Ғаламтордағы ақпарат алмасуда пайдаланушының қатысуының бірінші кезеңі желіге кіруді қамтамасыз ету болып табылады. Кірудің барлық түрлері қызметтер болып табылады. Қол жеткізуді ұсынудың кейбір түрлері қызмет көрсету шартының, келісімшарттың, сатып алу мен сатудың элементтерін қамтиды. Келісімшарттың негізгі мәні Ғаламторға (орындаушыға) қосылған жабдықтың иесі болып табылады, пайдаланушыны (тұтынушыны) Ғаламторға қолжетімділікте көрсетілетін қызметпен қамтамасыз етеді. Ғаламтор қызметі ұсынылатын жер - жеке тұлғаның қызметін тұтынушының тұрғылықты жері немесе тұру орны, заңды тұлғаның қызметтерін тұтынушының мемлекеттік тіркеу орны.

Ғаламтордағы қарым-қатынаста белгілі бір субъект бар - қызмет көрсетуші (желілік қызметтерді өндіруші). Қызмет көрсетуші – Ғаламтордағы құқықтық қатынастардың субъектілік құрамының қажетті сілтемесі. Пайдаланушының ақпараттық ресурсқа қатынасы пайдаланушы келісімшарттық қарым-қатынаста болатын қызмет жеткізушісіне хабарласу арқылы жүзеге асырылады. Провайдер арнайы құқықтық қабілетке ие болуы тиіс - бұл қызметті жүзеге асыруға лицензия алған заңды тұлға немесе жеке кәсіпкер болу. Интернет желісіне қатынау қызметтерін ұсыну қызметі әрдайым кәсіпкерлік. Веб-сайттың құқықтық мәртебесі заңнамаға негізделеді, іскерлік айналымның кедендік рәсімі және күрделі заттың құқықтық режиміне ұқсас; аудиовизуалдық жұмыс; меншік кешен ретінде кәсіпорын.

Ғаламтордағы сайт бүтін объектілер санына жатады (В.Наумов). Одан бөлек қолданылуы мүмкін тәуелсіз бөліктерден тұратын тәуелсіз және интегралды объект болып табылады. Веб-сайттың құрамы бизнес немесе басқа қызметке арналған құрал ретінде оның мазмұнын қамтамасыз ететін міндеттемелер жиынтығын қамтиды. Ғаламтордағы сайтты құрайтын барлық сайттар субъективті азаматтық құқықтармен қорғалған.

Пайдаланушы әдетте екі немесе одан да көп «делдалдар» - клиент сервері, веб-сайт сервері, домендік атау сервері арқылы Ғаламторға қол жеткізеді. Пайдаланушы мен белгілі бір Ғаламтор-сайт арасындағы «делдалдар» (сондай-ақ оның заңды иесі) басқа Ғаламтор-сайттар болуы мүмкін [5].

Ғаламторда мәміле жасаудың құралы ретінде әрекет етеді, оның көмегімен қатысушылар азаматтық-құқықтық қатынастарға кіреді. Ғаламтор арқылы электронды түрде жасалған келісім тек қана Ғаламторда жасалатын негіздеме бойынша жарамсыз болуы мүмкін емес. Ғаламторда келісімшарт жасасқан кезде қарапайым жазбаша нысанды сақтау анықтамамен мүмкін емес, өйткені интернеттегі ақпарат сандық деректер арқылы беріледі. Қолжазба қолтаңбасының электронды-сандық аналогтарын пайдалану туралы тараптардың келісімі көзделеді. Ғаламтордағы кез-келген заңды қарым-қатынас бастапқыда ғаламдық және трансшекаралық сипатына байланысты трансшекаралық сипатқа ие. Тіпті құқықтық қатынастар толығымен RU кеңістігінде орын алса да, бұл қатынас әлемдік ақпарат желісі арқылы жүзеге асырылады, сондықтан автоматты түрде оның құрамында шетелдік элемент бар. Жеке-құқықтық сипаттағы кез келген Ғаламтор -қатынас ХЖҚ-тың реттелуіне жатады. «Негізінде, кез-келген Интернет-қатынас шетел элементіне ие және әртүрлі мемлекеттердің құқықтық тәртібімен байланысты» [6]. Ғаламтордағы қарым-қатынастарды дамытуға байланысты қазіргі заманғы әдебиетте шетел элементінің жаңа анықтамалары пайда болды:

- Пайдаланушы белгілі бір мемлекетте коммерциялық қызметті дараландыру құралдарын енгізу немесе жоспарлау;

- Ғаламторда және мемлекетте сатуға арналған тауарларды немесе қызметтерді ұсыну (белгілі бір мемлекеттегі тауарларды жеткізу және өткізу мүмкіндігі, осы мемлекеттің ресми валютасындағы баға) арасындағы қарым-қатынас;

- Ғаламторда нақты күйде жеке даралау құралдарын пайдалану жолын хабарлау;

- Жекелеген мемлекеттегі жеке даралау құралдарына субъективтік құқықтардың болуы.

Аймақтық шекаралардың жоқтығы мен заңды қарым-қатынастарды физикалық оқшаулаудың болмауына байланысты Ғаламторда қолданылмайтын ХЖҚ-тың физикалық аумақпен байланыстыру қағидалары қолданылмайды. Ғаламтордағы нысан домендік атау бір мемлекеттің тиесілігін көрсететін интернет-сайтта орналастырылуы мүмкін және осы сайтты қолдайтын сервер басқа мемлекеттің аумағында орналасқан. Адам коммерциялық қызметті өзінің веб-сайтында жүзеге асыра алады және шет елдегі серверден сандық тауарларды сата алады. Веб-сайттың домендік атауы кез-келген мемлекетте, оның иесінің немесе веб-сервердің орнында міндетті түрде тіркеле алмайды. Тараптар сыртқы интернет-ресурста орналасқан объектіге қатысты құқықтық қатынастар жасай алады, шетелдік қызмет провайдерінің қызметтерін пайдалана алады.

Ғаламтордағы құқықтық қатынастардың сыртқы сипаттамалары веб-серверді неғұрлым қолайлы заңнамаға ие елдерде орналастыруға және «ең қолайлы» заңға және құқықтық қатынастарға бағынуға мүмкіндік беру үшін жасанды түрде жасалуы мүмкін.

Батыс доктринасында Интернет-қатынас пен мемлекеттің заңы арасындағы ең жақын байланыс орнату «мақсатты қызмет» ұғымына негізделген. Ақпаратты беру жолдары «белсенді» (электрондық пошта, ICQ, SMS / MMS жіберу) және «пассивті» (веб-сайт, ftp сайты) болып бөлінеді. Ақпарат беру үшін «белсенді» әдістер қолданылған болса, іс-әрекеттерді «бағытталуы» мүмкін. Ақпаратты берудің «пассивті» әдісі (веб-сайт, ftp сайты) болған жағдайда қызметтің «фокусы» көрсетілуі мүмкін: сайт тілі, төлем валютасы, сайтты ұлттық іздеу жүйесінде тіркеу немесе ұлттық домендік атаулар домені, сайттың жарнамасын орналастыру немесе сайтқа сілтеме орналастыру.

«Мақсатты қызмет» ұғымы қызығушылық тудырады, алайда мақсаттықты анықтау критерийі «құқықтық салдарлардың ұлты» деп әртүрлі ұсынылады. Іс жүзінде кез келген Ғаламтордағы қарым-қатынас (әсіресе сот ісін жүргізу кезінде шетелдік элемент арқылы шешілетін мақсат) нақты әлемде құқықтық салдары бар. Әдетте, «салдардың ұлтын» - провайдердің жеке құқығы, пайдаланушы, ресурстың иесі; сервердің орналасқан жері, зиянды зардаптардың басталу орны, сот елінің заңы белгілеуі мүмкін. Ғаламтордағы қарым-қатынастарды шетелдік заңдармен және тәртіппен «құқықтық салдарлардың ұлтшылығын» критерий бойынша анықтау Ғаламтор-дауларды шешуді жеңілдетеді.

Шетелдік заңдармен және тәртіппен байланыс орнатқан кез-келген жеке-құқықтық қатынас ХЖҚ шеңберінде орналасқан априори болып табылады. Ғаламтор анықтамасы трансшекаралық орта болып табылады, сондықтан барлық жекеше-құқықтық Ғаламтор-қатынастар ХЖҚ саласы болып табылады. Тағы да бір мәселе - істің нақты жағдайларына байланысты, қолданыстағы заңнаманы белгілеу, қақтығыс мәселесін шешу қажеттілігі болуы. Ғаламтордың шетел заңдары мен тәртібімен қарым-қатынасы «көрінбейтін» болып табылатын жағдай болуы мүмкін, даудың тараптарының ешқайсысы шетел заңын қолдану туралы талап етпейді, іс бойынша барлық жағдайлар сот мемлекетінің аумағына байланысты. Бұл жағдайда қақтығыс мәселесін шешу ешқандай мағынасы жоқ; сот меншік құқығын қолдануы тиіс (сот елінің заңына анық сілтеме жасай алады) [7].

Ғаламтордағы қарым-қатынастардың басым көпшілігі жеке құқықтық сипатта болады, сондықтан осы қатынастардағы қатысушылардың мінез-құлқы ХЖҚ тұрғысынан қаралуға тиіс, яғни, ең алдымен, қолданыстағы заңнаманы анықтау позициясынан. Іс жүзінде, Ғаламтор-қатынас пен шет мемлекеттің заңы арасындағы қарым-қатынасты орнату өте қиын [8]. Келесі шешімдерді ұсынуға болады:

1) егер шетелдік заңды тәртіппен байланыс белгілі болса, «көрінетін» (жеке меншік қаражатына шетелдік құқықтар бұзылған), немесе тараптар шетелдік заңдар мен өкімдерді қолдануды талап етсе, сотта іс-қимыл қағидалары негізінде қолданыстағы заңнаманы белгілеу, қатынас;

2) егер шетелдік құқықтық тәртіппен байланыс «анық» болмаса, мәселені прагматикалық көзқарас тұрғысынан шешу қажет:

- сот шешімі ықтимал шет мемлекеттің аумағында танылуы және орындалуы керек - сот қақтығысты шешуді және қолданыстағы заңнаманы белгілеуді;

- Соттың мемлекет аумағында априори туралы шешімі - сот елінің заңын қолдануы тиіс.

Кеңістікте құқықтық нормалардың жұмыс істеуі туралы дәстүрлі идеяларды жоққа шығаратын Ғаламтор- жаңа құқықтық орта. Ғаламторда бар заңды шындықты түбегейлі өзгертеді. Ғаламтор-қатынастарға қатысты ХЖҚ-тың екі негізгі проблемасы бар:

-Ғаламтордағы құқықтық қарым-қатынасқа қай мемлекеттің юрисдикциясы жататындығы;

- қандай мемлекеттің заңы қолданылатыны туралы.

Қазіргі уақытта бұл проблемалардың ешқайсысы заңнамалық деңгейде шешілмеген. Ғаламтор-қатынастарды құқықтық реттеу тек қалыптасады және оның даму жолдары анықталмаған. Заңдар мен қақтығыстардың алдын алудың қарапайым жолы - тараптардың ерік-жігерін автономиялау институты. Әдетте, Ғаламтор-қатынастарда тараптар әрдайым қолданыстағы заңнаманы және дауды қараудың орнын таңдауға мүмкіндік алады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. *Барановский, П. Д.* Международно-правовые проблемы охраны интеллектуальной собственности в сети Интернет: дисс... канд. юрид. наук. М., 2005.
2. *Бреус, С. Б.* Защита авторских прав в Интернет: дисс... канд. юрид. наук. М., 2005.
3. *Горшкова, Л. В.* Правовые проблемы регулирования частно-правовых отношений международного характера в сети Интернет: дисс... канд. юрид. наук. М., 2005.

4. *Зажигалкин, А. В.* Международно-правовое регулирование электронной коммерции: автореф. дисс... канд. юрид. наук. СПб., 2005.
5. *Иванов, А. В.* Интеллектуальная собственность в Интернете: дисс... канд. юрид. наук. М., 2006.
6. *Леанович, Е. Б.* Проблемы правового регулирования интернет-отношений с иностранным элементом // http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=385Itemid=51
7. *Мальцев, А. С.* Коллизионно-правовое регулирование трансграничных правоотношений, возникающих в процессе электронного взаимодействия: дисс... канд. юрид. наук. М., 2007.
8. *Наумов, В. Б.* Право и Интернет: Очерки теории и практики. М., 2002.

УДК 341.9

МҰРАГЕРЛІК ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚАТЫНАСТЫҢ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

Шамиль Айғаным

shamilaigana@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық универсиеті, Заң факультеті

Халықаралық құқық мамандығы

Мпк-31 тобының студенті. Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші: Сейдеш Б.Б.

Аңдатпа. Бұл мақалада мұрагерлік құқықтық қатынастар туралы мәселелер қарастырылған. Рим құқығындағы мұрагерлік қатынастың пайда болуы, дамуы және түрлері жайлы сөз қозғалған. Сонымен қатар осы қатынастардың реттелу тәртібі анықталып көрсетілді.

Аннотация. Статя рассматривает наследственные правовые отношения в международном частном праве. Так же, возникновение, виды и развитие наследственно-правовых отношения в Римском праве.

Түйін сөз. Мұрагерлік құқықтық қатынастар, мұра қалдырушы, мұрагер, өсиет, мұра, интердикт.

Заң ғылымында құқықтық қатынас күрделі жүйе ретінде қарастырылады, ол жеке-жеке үш элементтерден тұрады. Олар: субъект, объект (пән) және мазмұн (субъективтік құқық пен міндет). Мұрагерлік құқықтық қатынастың субъектісі мұрагерлік құқықтық қатынасқа қатысушы тұлғалар, яғни мұра қалдырушы мен мұрагер болып табылады. Мұрагерлік құқықтық қатынастың объектісі мұрагерлік құқықтың негізіне сәйкес, мұра қалдырушының мүліктік жиынтықтарының (соның ішінде мүліктік құқығы мен міндеті) бірыңғай тұтас нәрсе ретінде мұрагерлеріне ауысуы болып табылады. Өсиеттік бас тартылушылар (легаттар) дербес субъект бола алмайды. Нотариус қатысты субъект болып табылады. Мұрагерлік құқықтық қатынас құрамының үшінші элементі мазмұн болып табылады. Мұрагерлік құқықтық қатынастың мазмұны ҚР-ның АҚ-де белгіленген мұрагерлік құқыққа қатысушы тараптардың құқығы мен міндетінің жиынтығы. Мұрагерлік құқық субъектілердің одан әрі қарай заңдық қатынастарда тағдырын анықтау, осы қатынасқа құқығы бар тұлғаларды анықтау үшін тұлғаның қайтыс болуына байланысты пайда болатын құқықтық қатынастардың сипатын сараптауымыз қажет. Революциядан бұрын орыс цивилистері заңдық қатынастарды (қазіргі құқықтық қатынас) субъективтік құқық деп түсінген, яғни өзге тұлғалардың қажеттерін қанағаттандыруды қамтамасыз етуді жүзеге асырған, ол екі тұлға арасындағы байланыс сияқты, өзара талаптар мен міндеттерді белгілеген. Қазіргі уақытта құқықтық қатынастарға қатысушы тұлғалардың құқықтары мен міндеттерінің өзара байланысын айтуға болады. Осыдан мұрагерлік құқықтық қатынасты